

בבית המשפט העליון

ע"פ 5365/21

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערערים: 1. עדי אדוארד קוכמן
2. שגיב יפרח

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 6.7.2021 בצ"א 50484-05-21 שניתנה על-ידי כבוד
השופטת ח' מ' לומפ

תאריך הישיבה: ל' באב התשפ"א (8.8.2021)

בשם המערערים: עו"ד אשר אוחיון

בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

החלטה

1. בפני ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 6.7.2021 (צ"א 50484-05-21, השופטת ח' מ' לומפ). בית המשפט המחוזי הורה על מתן צו זמני לחילוט רכוש השייך למערערים עד לתום ההליך הפלילי המתנהל בעניינם.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 25.5.2021 הוגש לבית המשפט המחוזי כתב אישום נגד שני המערערים המייחס להם מסכת חמורה של עבירות שביצעו במסגרת פעילותם כבעלים של חברת גלאי הכסף בע"מ (להלן: החברה) בין תחילתה של שנת 2019 ועד לאמצע שנת 2020. החברה הציגה עצמה כמספקת שירות שכלל איתור קופות פיננסיות כגון קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה וביטוחים שונים (להלן: הקופות) בחברות פנסיה, גמל וביטוח שונות, ופדייתן עבור לקוחות החברה. על-פי הנטען בכתב האישום, בגדרם של

ארבעה אישומים, המערערים השתמשו במרמה וזיוף על מנת לפדות את הקופות, ביניהן קופות פנסיה פעילות, תוך שהם גובים מבעליהן, לקוחות החברה (להלן: המתלוננים), עמלות גבוהות ומסכים להם נזקים כלכליים ניכרים, בשל שיעורי המס הגבוהים החלים בפדיון הקופות במועד שהדבר נעשה. המערערים הציגו ללקוחות החברה מצג שווא לפיו הם מאתרים ופודים עבורם "כספים אבודים", אולם בפועל הם פדו גם קופות פעילות של אותם לקוחות מבלי ליידעם ותוך הסתרת המשמעויות של פתיחת הקופות הפעילות (ובין היתר, פגיעה בקצבת הזקנה והכיסויים הביטוחיים). במסגרת פרסומי החברה ציינו המערערים בכזב כי הם פועלים ברישיון מטעם משרד האוצר.

3. על-פי האמור באישום הראשון, במהלך התקופה הרלוונטית המערערים פדו בשמם של מספר עובדים במאפיית ברמן כספים מקופות פיננסיות פעילות, תוך ניצול חולשתם וחוסר התמצאותם בדיני המס. מתלוננים אלה סברו כי המערערים פועלים לאיתור "כספים אבודים" בשמם. המערערים לא עדכנו את המתלוננים כי על פדיון הכספים משולם מס גבוה לרשויות ובנוסף לכך גבו מהם עמלות גבוהות בגין הפעולות. על-פי הנטען, המערערים אף זייפו את חתימותיהם של המתלוננים וכן זייפו מסמכים על מנת לפדות את הכספים. על בסיס זה יוחסו למערערים העבירות הבאות: קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) (ריבוי עבירות), קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות עבור אחר, לפי סעיף 415 לחוק העונשין (ריבוי עבירות), זיוף לפי סעיף 418 לחוק העונשין (ריבוי עבירות), וכן שימוש במסמך מזויף לפי סעיף 420 לחוק העונשין (ריבוי עבירות).

4. בגדרו של האישום השני יוחסו למערערים דפוס פעולה דומה ביחס לעובדים בעיריית ירושלים. על-פי הנטען, המערערים זייפו את חתימותיהם של המתלוננים בטופסי הפדיון שהגישו על מנת לפדות את הכספים בקופות פעילות. במהלך ההתקשרות של המערער 1 עם חברות הביטוח הוא אף התחזה בשיחות טלפוניות ללקוח, תוך שהוא מדבר במבטא של מי שדובר את השפה הערבית. במסגרת האישום השני יוחסו לשני המערערים העבירות הבאות: קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 לחוק העונשין (ריבוי עבירות), קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות עבור אחר לפי סעיף 415 לחוק העונשין (ריבוי עבירות), זיוף לפי סעיף 418 לחוק העונשין (ריבוי עבירות), וכן שימוש במסמך מזויף לפי סעיף 420 לחוק העונשין (ריבוי עבירות). בנוסף, למערער 1 יוחסה עבירה של התחזות לאדם אחר לפי סעיף 441 לחוק העונשין.

5. האישום השלישי נסב על הנחייה שנתן המערער 1 לאדם נוסף, שעמו התקשרו המערערים, למסור לחוקרים בכזב שהוא זה שמילא את הטפסים של חברות הביטוח

והגיש אותם לחברות בעצמו. במסגרת אישום זה יוחסה למערער 1 לבדו עבירה של הדחה בחקירה לפי סעיף 245(א) לחוק העונשין.

6. האישום הרביעי ייחס למערערים עבירות של הלבנת הון, בשל ביצוע עבירות המקור, כמתואר לעיל. על פי האמור בו, העבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות וזיוף המיוחסות למערערים באישומים הקודמים, הביאו לכך שהתקבלו במרמה מחברות הביטוח כספי פדיונות בסך של 6,086,347 שקלים. חלק מכספי הפדיונות הועברו לחשבונות הבנק של המתלוננים, וכנגדם גבו המערערים תשלומי עמלה בסך של 465,974 שקלים שהועברו לשישה חשבונות בנק שונים, בבעלותם הפרטית ובבעלות החברה. כך, לפי הנטען, המערערים ערבבו בין כספים שהוחזקו על-ידם כדין לבין הכספים שקיבלו במרמה, במטרה להסתיר את מקורם של האחרונים. בתקופות הרלוונטיות כללו חשבונות הבנק שבהם פעלו המערערים יתרות זכות בסך של לפחות 10,550,217 מיליון שקלים, וכך נטען כי הערבוב של הכספים שהתקבלו עם אותם סכומים הפך את כלל היתרות בחשבונות לרכוש אסור. בהקשר זה נטען עוד כי המערערים ביצעו פעולות ברכוש האסור במטרה להסתיר או להסוות את מקורו: הנחו את המתלוננים להעביר את הכספים שהתקבלו במרמה למספר חשבונות שונים, לא רשמו חלק מהתקבולים בספרי החשבונות של החברה, והסתירו מחברות הביטוח, הפנסיה והגמל את העובדה שהם גובים עמלה מהמתלוננים. בהתאם לכך, יוחסו למערערים העבירות הבאות: איסור הלבנת הון לפי סעיפים 3(א)(1) ו-3 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון) (ריבוי עבירות) ואיסור עשיית פעולה ברכוש אסור לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון (ריבוי עבירות).

7. בכתב האישום נכללה בקשה להורות, לאחר הרשעת המערערים, על חילוט רכוש שבבעלותם מכוח סעיף 21(א) לחוק איסור הלבנת הון.

8. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המדינה בקשה לסעדים זמניים בהליך לפי סעיף 23 לחוק איסור הלבנת הון וסעיף 136(א) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973. הסעדים הזמניים שהתבקשו בנוגע למערערים כללו צווי איסור דיספוזיציה או כל פעולה בשני נכסים: דירת מגורים שרכישה על-ידי המערער 1 ובת זוגו טרם הושלמה, ומשרד בבעלותם של שני המערערים. ביחס לדירת המגורים ביקשה המדינה כי הצו לתפיסת זכויותיו של המערער 1 בנכס יחול גם על "זכויות נלוות", כלשון הבקשה. כמו כן התבקש צו לתפיסת כספים בסך כולל של 320,000 שקלים בשני חשבונות בנק (100,000 שקלים בחשבון הבנק של המערער 1 ו-220,000 שקלים בחשבון הבנק של המערער 2).

9. יצוין כי כל הרכוש שלגביו נתבקשו הסעדים הזמניים נתפס עוד קודם להגשת כתב האישום, בראשית חודש מרץ 2020, במסגרת החקירה הפלילית, מכוח סמכות המשטרה לפי סעיף 32 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969. ביום 11.4.2021 הורה בית משפט השלום בירושלים על הארכת תוקפה של החזקת התפוסים עד להחלטה אחרת (ה"ת 20-03-29476, השופט א' לנג). הבקשה לסעדים זמניים הוגשה אפוא על מנת להאריך את תוקף תפיסת הרכוש עד לתום ההליך הפלילי נגד המערערים.

10. בית המשפט המחוזי נעתר לבקשה למתן צו לסעדים זמניים במלואה. בית המשפט המחוזי קבע כי על-פי חומר הראיות מתקיימת תשתית ראייתית לכאורית לביצוע העבירות של הלבנת הון ועשיית פעולה ברכוש אסור. בהקשר זה, ציין בית המשפט המחוזי כי על-פי עובדות כתב האישום, אשר ביחס אליהן קיימת הסכמה של הצדדים לצורך שלב זה של ההליך, המערערים ערבבו לכאורה את כספי המרמה עם כספים כשרים, באופן שלא ניתן עוד להבחין ביניהם. כן קבע בית המשפט המחוזי שהיסוד הנפשי הקבוע בסעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון – מטרה להסתיר את מקורו של הרכוש האסור, את זהות בעלי הזכויות בו, את מיקומו, את תנועותיו או עשיית פעולה בו – נלמד מעצם ביצוען של הפעולות בכספי המרמה, קרי, מכך שהמערערים הנחו את המתלוננים להעביר את תשלומי העמלה שגבו מהם לחשבונות שונים, ובהם חשבונותיהם הפרטיים.

11. בית המשפט המחוזי דחה את טענת המערערים לפיה הסעדים הזמניים שהתבקשו אינם מידתיים, בציינו כי לא הוצגו ראיות לכך שמתן הצו ביחס לדירת המגורים יכשיל את השלמת העסקה. בית המשפט המחוזי הוסיף כי אם לא תושלם הרכישה, ממילא יתרוקן הצו מתוכנו, שכן למערער 1 לא יהיו כל זכויות באותו נכס. בית המשפט המחוזי הבהיר עוד, כי שווי שני הנכסים יחד (הדירה והמשרד) אינו עולה על סכום "הרכוש האסור" כולו. יתר על כן, צוין כי מידתיות הצו נלמדת גם מכך שהוא אוסר על דיספוזיציה בנכסים אך אינו אוסר על שימוש בהם.

הערעור

12. הערעור שבפני מכוון כלפי ביטול הצווים הזמניים שניתנו בהחלטת בית המשפט המחוזי, ולחלופין כלפי צמצומם כך שלא יחולו על דירת המגורים. לצורך הליך זה, המערערים אינם חולקים על קיומן של ראיות לכאורה בעבירות המרמה, ואף אינם חולקים על כך שהסך הכולל של העמלות שגבו מהמתלוננים (465,974 שקלים) מהווה

"רכוש אסור". יחד עם זאת, הם טוענים כי לא מתקיימים יסודותיהן הנוספים של העבירות לפי חוק איסור הלבנת הון, קרי, כי הם ביצעו פעולות ברכוש האסור, וכי עשו כן מתוך כוונה להסתיר את מקור הכספים שקיבלו מהמתלוננים.

13. ראשית, טוענים המערערים כי קביעת בית המשפט המחוזי לפיה הם ביצעו פעולות ברכוש אסור נסמכה רק על כך שעל-פי הנטען בכתב האישום כספי העמלות שהפקידו בחשבונות הבנק השונים התערבבו עם הכספים שהיו ביתרת זכות בחשבונות אלה. לגישתם של המערערים, אין בכך כדי ללמד על ערבוב הרכוש האסור, שכן ניתן לזהות במדויק את כספי העמלות, שהועברו במועדים ידועים ובסכומים נקובים. יתר על כן, כך נטען, אלו הועברו על-ידי המתלוננים עצמם ולא על-ידי המערערים, ומכאן שאין לומר כי המערערים הם שביצעו פעולה ברכוש אסור.

14. שנית, המערערים טוענים כי קביעת בית המשפט המחוזי באשר להתקיימות היסוד הנפשי הנדרש, מרוקנת מתוכן את דרישת הכוונה המיוחדת הקבועה בסעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון. לשיטתם, לצורך כך, אין די בעובדה שהם הנחו את המתלוננים להעביר את סכום העמלה לחשבונות שונים ובהם חשבונותיהם הפרטיים כדי לקבוע שהם התכוונו להסתיר את מקור הכספים.

15. לבסוף, המערערים טוענים כי הצווים שניתנו אינם מידתיים, שכן לגישתם שוויו של "הרכוש האסור" הוא בסך 465,975 שקלים בלבד (קרי, סכום העמלות). לשיטתם, פרשנותו של בית המשפט המחוזי לפיה הרכוש האסור מגיע לסך של 10,550,217 שקלים (קרי, סכום העמלות יחד עם יתרות הזכות בחשבונות) היא מוטעית.

16. הדיון בערעור התקיים בפני ביום 8.8.2021. בעיקרו של דבר, בא-כוח המערערים חזר בו על טענותיו העקרוניות שהוצגו לעיל. במענה לשאלות בית המשפט, ציין בא-כוח המערערים כי עסקת המכר ביחס לדירת המגורים לא הושלמה ולא ניתן להשלימה כעת. לדבריו, סכום התמורה הנדרש עבור הדירה בעסקת המכר היה 2.6 מיליון שקלים, ובפועל רובו של סכום זה הועבר למוכר, אך לא כולו. בדיון צוין בשם המערער 1 כי יתרת סכום התמורה שטרם שולמה היא 420,000 שקלים, אך לא הובאו לכך תימוכין. אשר למשרד, צוין כי שוויו מוערך בכ-550,000 שקלים, כי רובצת עליו משכנתה בסך של 350,000 שקלים, וכי זכויות הבעלות במשרד נחלקות בחלקים שווים בין שני המערערים.

17. עמדת המדינה, כפי שהוצגה בדיון, היא כי דין הערעור להידחות. באת-כוח המדינה טענה כי די בקביעה בדבר קיומן של ראיות לכאורה למיוחס למערערים באישומים 1-2 בכתב האישום כדי לקבוע שהתקיימו יסודותיו של סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, לצורך השלב המקדמי של חילוט זמני. לעמדת באת-כוח המדינה, ניתוב כספי העמלות לחשבונות הבנק הפרטיים של המערערים מהווה "ערבוב" כספים, וממילא מלמד על כך שהמערערים ביצעו פעולה ברכוש אסור. לבסוף, באת-כוח המדינה הצביעה על כך ששווי הרכוש כולו שביחס אליו מבוקש החילוט, נמוך מהסכום המלא של הכספים שבהם עורבב הרכוש האסור, ובמובן זה הצווים הזמניים שהתבקשו על-ידי המדינה הם מידתיים.

18. לצד הטענות העקרוניות, ובהמלצת בית המשפט, התקיים בין הצדדים דין ודברים בכל הנוגע להיבטים מעשיים הנוגעים למימוש של החלטת החילוט. המדינה הביעה נכונות לצעוד כברת דרך לעבר המערער 1 באופן שיאפשר לו את השלמת העסקה. לצורך כך הסכימה המדינה, בתנאים מסוימים, להעמיד לרשותו את הסכום של 320,000 שקלים שחולט מחשבונות הבנק לצורך תשלום יתרת התמורה בגין הדירה למוכר. התנאים הנוספים שבהם הדבר יתאפשר פורטו בפרוטוקול הדיון וכללו הצגה של סדרת אישורים מתאימים. בין היתר, כללו תנאים אלה אישור של המוכר ביחס לסכום שנותר להשלימו, דיווח לשלטונות המס על עסקת מכר הדירה, התחייבות של המערער 1 להשלים את העסקה, הסכמה של המערער 2 לשימוש בסכום שחולט מחשבון הבנק שלו לצורך התשלום, והסכמה של בת זוגו של המערער 1 לכך שבמקרה של חילוט סופי של חלקו בדירה (במסגרת גזר הדין, ככל שיוורשע), חלקה יעמוד על פחות ממחצית שוויה של הדירה, מתוך התחשבות בתשלום שנעשה מכספי החילוט. חרף האמור, הדיון בין הצדדים לא מוצה, ונותרו ביניהם חילוקי דעות בהיבטים שונים. בנסיבות אלה, הכרעתי בערעור נדרשת.

דיון והכרעה

19. לאחר ששקלתי את הדברים אני סבורה שדין הערעור להתקבל בחלקו. הערעור נסב למעשה על שתי מחלוקות עיקריות. מחלוקת אחת נוגעת לפרשנות יסודותיה של עבירת הלבנת הון, לפי סעיף 3 לחוק איסור הלבנת הון, שמכוחה התבקש החילוט. ההכרעה במחלוקת זו הייתה חשובה על מנת לקבוע אם קיים בסיס להפעלתה של סמכות החילוט במקרה זה מדעיקרא. מחלוקת נוספת נסבה על מידתיותו של צו החילוט הזמני שניתן.

20. אקדים ואומר, כי בעוד שבמחלוקת הראשונה אני סבורה שהדין עם המדינה, הרי שבמחלוקת הנוספת מצאתי טעם בטענות המערערים בנוגע להיקף תחולתו של צו החילוט הזמני בנסיבות המיוחדות של המקרה, שבו הוא נועד "לתפוס" דירה הנמצאת בתהליכי רכישה.

21. שאלת הסמכות (כלומר האם התקיימו יסודותיה של העבירה לפי סעיף 3 לחוק איסור הלבנת הון) – למערערים יוחסה כאמור עבירה של הלבנת הון לפי סעיף 3(א)(1) לחוק איסור הלבנת הון. משמעות הדברים, בנסיבות המתוארות בכתב האישום, היא כי מיוחסת להם כוונה להטמיע את כספי העמלות שקיבלו מהמתלוננים במרמה בתוך רכושם החוקי והכשר – תוך טשטוש מקורם הבלתי חוקי של הכספים. זוהי לשונו של הסעיף:

"העושה פעולה ברכוש, שהוא רכוש כאמור בפסקאות (1) עד (4) (בחוק זה – רכוש אסור), במטרה להסתיר או להסוות את מקורו, את זהות בעלי הזכויות בו, את מיקומו, את תנועותיו או עשיית פעולה בו, דינו – מאסר עשר שנים או קנס פי עשרים מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין –

(1) רכוש שמקורו, במישרין או בעקיפין, בעבירה..."

העבירה של איסור הלבנת הון מבוססת אפוא, במישור העובדתי, על שלושה: קיומה של עבירת מקור (בענייננו – עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות וזיוף); קיומו של רכוש אסור (בענייננו – הכספים שהתקבלו במרמה); עשיית פעולה ברכוש אסור.

22. בנסיבות העניין, עמדת המדינה התבססה על הטענות הבאות: עבירות המקור הן העבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות ושל זיוף כמפורט בכתב האישום; הרכוש האסור הוא הכספים שקיבלו המערערים כעמלות על הפעילות המרמית; הפעולה ברכוש אסור מתבטאת בכך שכספי העמלות "עורבבו" עם הכספים האחרים ביתרות הזכות שהיו למערערים בחשבונות הבנק שלהם, כך שגם אותם "כספים כשרים" הפכו לרכוש אסור. המערערים מיקדו את טענותיהם בכך שלא התקיימה במקרה זה הדרישה של "פעולה ברכוש אסור", וממילא, לשיטתם, שיעור הרכוש האסור אינו עולה על גובה העמלות שקיבלו מהמתלוננים.

23. על מנת לרדת לחקר המחלוקת בעניין זה יש להביא את הגדרת המונח "פעולה ברכוש" בסעיף 1 לחוק איסור הלבנת הון:

"הקניה או קבלה של בעלות או של זכות אחרת ברכוש, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, וכן פעולה ברכוש שהיא מסירה, קבלה, החזקה, המרה, פעולה בנקאית, השקעה, פעולה בניירות ערך או החזקה בהם, תיווך, מתן או קבלת אשראי, ייבוא, ייצוא ויצירת נאמנות, וכן ערבוב של רכוש אסור עם רכוש אחר, גם אם הוא אינו רכוש אסור" (ההדגשה הוספה – ד' ב' א').

הנה כי כן, ערבוב של "רכוש אסור" עם כספים כשרים מהווה, על-פי לשונו המפורשת של חוק איסור הלבנת הון, "פעולה ברכוש אסור".

24. המערערים טוענים, כי נוכח העובדה שניתן להתחקות אחר הסכומים המדויקים שהועברו לחשבונותיהם ומועדי העברתם, אין לראות בהנחיה שנתנו למתלוננים להעביר את הכספים לחשבונותיהם הפרטיים משום "ערבוב". אין בידי לקבל את הטענה. העברת כספים שהתקבלו במרמה לחשבונותיהם הפרטיים של המערערים מהווה במובהק פעולה של "ערבוב" כספים. העובדה שהיקפם של סכומים אלה ידוע אינה גורעת מכך שתנאי זה התקיים. אם לא נאמר כן, נרוקן מתוכן את המשמעות של "ערבוב" כספים לצורך דיני איסור הלבנת הון. כל פרשנות אחרת תוביל לתוצאה משפטית שאינה רצויה, שהרי תמיד ניתן יהיה לומר שכאשר ידוע מהו סכום הכסף שבו בוצעה עבירת המקור ניתן יהיה "להפרידו" מן הכספים האחרים שבהם עורבב. קיומה של וודאות באשר להיקפו של הרכוש האסור אינו גורע מתחולתה של סמכות החילוט, אלא רק עשוי להשפיע על היקף השימוש בה מן הפרספקטיבה של מידתיות.

25. מחלוקת נוספת בין הצדדים נסבה על התקיימותו של היסוד הנפשי בעבירה של הלבנת הון, שעניינו כוונה מיוחדת, לפיה הפעולה ברכוש האסור נעשתה, כלשון הסעיף, "במטרה להסתיר או להסוות את מקורו, את זהות בעלי הזכויות בו, את מיקומו, את תנועותיו או עשיית פעולה בו" (ההדגשה הוספה – ד' ב' א'). המערערים טענו כי לצורך כך אין די בראיות לכאורה הנוגעות לביצוע המעשים שתוארו. אף טענה זו אין בידי לקבל. כפי שציינתי בעבר, הפקדת כספים שמקורם בפעילות בלתי חוקית בחשבון בנק שבו כספים כשרים היא "אחת הדוגמאות המובהקות למקרה שבו הנסיבות מלמדות על קיומה של 'כוונה להסתיר'" במטרה לנתק את הזיקה "בין המקור האסור של הכסף לבין המשך השימוש הלגיטימי בו" (ראו: ע"פ 8551/11 סלכגי נ' מדינת ישראל, פסקה 42 (12.8.2012) (להלן: עניין סלכגי)). ראו גם: ע"פ 4456/14 קלנר נ' מדינת ישראל, פסקה 96 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן (29.12.2015)).

26. על כך יש להוסיף, כי לצורך הוכחת היסוד הנפשי לא נדרשת התביעה להוכיח שלנאשם הייתה כוונה "להלבין" את הרכוש האסור – אלא די בכך שנלמדת כוונה להסתיר או לטשטש את מקורו (עניין סלכגי, בפסקה 37. ראו גם: ע"פ 6532/17 מדינת ישראל נ' חסדי דוד לעדת הבוכרים, פסקה 35 (8.4.2018)). הדברים אמורים אף ביתר שאת ביחס לעוצמת הראיות הנדרשת בשלב זה של ההליך. כידוע, בשלב הדיון במתן צו חילוט זמני נדרש בית המשפט לקבוע כי קיים "פוטנציאל חילוט", במובן זה שקיימת תשתית ראייתית במישור הלכאורי בלבד, המלמדת על קיומו של סיכוי סביר כי בתום ההליך הפלילי יורשע הנאשם בעבירות המיוחסות לו, וניתן יהיה להורות על חילוט רכשו כחלק מגזר דינו (ע"פ 8312/17 בנימין נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (17.4.2018); ע"פ 80/19 מאיר שאיבות בע"מ נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (11.8.2019) (להלן: עניין מאיר שאיבות)). בנסיבות דנן, די בראיות הלכאוריות לקיומו של מערך מרמתי שבו פעלו המערערים, אשר כלל מתן הנחייה מפורשת למתלוננים להעביר את כספי העמלות לחשבונותיהם הפרטיים, כדי ללמד על תשתית ראייתית לכאורית לקיומה של "כוונה להסתיר".

27. מסקנתי היא אפוא כי צדק בית המשפט המחוזי כשהניח שדי בתשתית הראייתית שהוצגה בשלב זה לצורך היעדרות לבקשת המדינה למתן צו חילוט זמני.

28. שאלת המידתיות – חרף כל האמור, בכך לא תמה הדרך. שומה על בית המשפט לוודא כי סמכות החילוט לא הופעלה באופן שכרוך בפגיעה בלתי-מידתית בזכויותיהם הקנייניות של הנאשמים בשלב שבו חזקת החפות עדיין עומדת להם (ראו: עניין מאיר שאיבות, בפסקה 17).

29. בהקשר זה אני סבורה כי יש מקום לקבל חלקית את טענות המערערים. מסקנתי זו מבוססת על המאפיינים המיוחדים של ביצוע חילוט במתכונת "מיידית" התופסת עסקה במהלכה. מן הטיעונים בפני התברר כי אין בידו של המערער 1 להשלים את רכישת הדירה ללא הרכוש שחולט. משמעות הדברים היא שאם תישאר החלטתו של בית המשפט המחוזי על כנה הוא ייחשב למי שהפר את חוזה הרכישה. במצב זה המוכר יהיה זכאי לבטל את העסקה, וכאשר יקבל את חלקו בתמורה ששולמה במתכונת של השבה – תוכל המדינה לתפוס כספים אלה. ואולם, פעולה בדרך זו משאירה מרחב משמעותי של חוסר וודאות – הן באשר ליכולת ההחזר של המוכר והן באשר להיקף ההשבה, לאחר ניכוי אפשרי של פיצויים מוסכמים. בנסיבות אלה, עלול להיגרם נזק גם מהיבט האינטרס במימוש החילוט עצמו. יתר על כן, עמידה על החילוט באופן שהורה עליו בית המשפט המחוזי אף עלולה לגרום לנזק כלכלי בלתי הפיך ככל שהמערער 1 לא יורשע בסופו של דבר. מנגד, החלטה במתכונת שתאפשר למערער 1 את השלמת העסקה, אינה צפויה

לפגוע במדינה, ואולי אף תאפשר לבצע חילוט אפקטיבי יותר שישרת את האינטרס הציבורי.

30. לנוכח האמור, מצאתי לנכון להורות על צמצום היקפו של צו החילוט הזמני, בהתאם למתווה הבא: בכפוף לעמידתו בתנאים שיפורטו, תעמיד המדינה לרשותו של המערער 1 את הסכום של 320,000 שקלים שחולט מחשבונות הבנק שלו ושל המערער 2 לצורך תשלום יתרת התמורה בגין הדירה (ובלבד שתינתן לכך הסכמת המערער 2). כמו כן, תתיר המדינה למערערים למכור את המשרד שבבעלותם. לאחר השבת הלוואת המשכנתה לבנק, יינתן למערער 1 סך של 100,000 שקלים, אף הוא לצורך תשלום יתרת התמורה בגין הדירה. יתר הסכום שייוותר לאחר מכירת המשרד יחולט עד לתום ההליך הפלילי בעניינם של המערערים.

31. האמור לעיל יתבצע בכפוף לכך שהמערער 1 יציג את האישורים הבאים:

(1) אישור של המוכר ביחס ליתרת סכום התמורה לרכישת הדירה, בהתאם לחוזה המכר. ככל שיתרת התמורה נמוכה מ-420,000 שקלים, יושב לידי המערער 1 הסכום המדויק שיידרש (אך בכל אופן לא יותר מהסך של 420,000 שקלים מתוך הסכום שחולט והתמורה בגין המשרד גם יחד), ואילו ביחס ליתרה יוסיף לחול צו החילוט הזמני.

(2) אישור על דיווח לשלטונות המס על עסקת מכר הדירה.

(3) התחייבות כתובה של המערער 1 להשלים את עסקת הרכישה, ולשימוש בסך של 420,000 שקלים לצורך זה בלבד.

(4) הסכמה בכתב של המערער 2 לשימוש בסכום שחולט מחשבון הבנק שלו לצורך התשלום עבור הדירה.

(5) הסכמה בכתב של בת זוגו של המערער 1 לכך שבמקרה של חילוט סופי של חלקו בדירה (במסגרת גזר הדין, ככל שיורשע), חלקה יעמוד על פחות ממחצית שוויה של הדירה, מתוך התחשבות בסכומים שחולטו והושבו למערער 1 לצורך השלמת העסקה.

32. לאחר השלמתה של עסקת המכר, יינתן צו חילוט זמני על זכויותיו של המערער 1 בדירה. כמו כן, לא יוכלו המערער 1 ובת זוגו או מי מטעמם לאכלס את הדירה, על מנת להבטיח את אפשרות החילוט בתום ההליך הפלילי, אם יורשעו המערערים בדינם. יובהר

כי בית המשפט המחוזי אמנם לא הוסיף הגבלות לגבי אכלוס הדירה, אך החלטתו נשענה על ההנחה שהליך הרכישה לא יושלם ממילא. הנחה זו אינה תקפה עוד.

33. ככל שיידרשו הוראות נוספות בקשר ליישום ההסדר האמור, יוכלו הצדדים לפנות לבית המשפט המחוזי בבקשה מתאימה.

34. לפני סיום אני מבקשת להדגיש כי ההסדרים שעליהם אני מורה במקרה זה נטועים בנסיבותיו המיוחדות, לרבות המורכבות הספציפית הנובעת מהשלב שבו מצויה עסקת המכר.

35. סוף דבר: הערעור מתקבל באופן חלקי כאמור בפסקה 31-32 לעיל.

ניתנה ביום, ט' באלול התשפ"א (17.8.2021).

תוקנה היום, ט"ו באלול התשפ"א (23.8.2021).

ש ו פ ט ת